

ДУХОВНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФУНКЦІЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНІ ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Статтю присвячено висвітленню духовних та соціокультурних функцій як визначальних факторів інноваційної системи освіти.

The article is devoted to observe spiritual and social cultural functions as the based factors of innovative educational system.

Актуальність проблеми духовності в освітньому процесі підтверджується вимогами часу, адже рівень освіти населення пов'язаний з рівнем життя населення, розвитком демократичних інститутів держави. У ХХІ столітті значно зросло значення освіти як соціально важливого економічного чинника, суспільного стабілізатора, рушія конвергенції класів і соціальних груп [1].

Українська система освіти повинна виконувати роль визначного чинника соціально-економічного розвитку. Освітня політика України, відображаючи національні інтереси та орієнтуючись на ідеали людського розвитку, має враховувати загальносвітові тенденції розвитку, що обумовлюють необхідність суттєвих змін у системі вищої та професійної освіти.

Аналіз наукових праць свідчить, що загальнонаукові засади у вивчення проблеми духовності в освітньому процесі та виховній роботі внесли як зарубіжні, так і вітчизняні вчені Т.Джефферсон, Х.Джонс, В.Марцинкевич, В.Кремень, М.Згуровський, В.Андрущенко, А.Ішков, М.Михальченко та ін. [1 – 5].

Мета даної статті – висвітлення духовних та соціокультурних функцій як визначальних факторів інноваційної системи освіти.

Завдання сучасної освіти полягає в тому, щоб передати людині глибокі загальнокультурні основи, розвинути її загальні здібності, здатність адаптуватися до динамічних умов особистого, соціального і професійного життя [2]. Серед першочергових завдань освітян України – створення системи освіти нового типу, пошук варіантів школи майбутнього, яка б базувалась на сучасних інформаційних технологіях, була здатна реалізовувати, за висловлюванням Томаса Джефферсона, загальне завдання освіти – “звільняти, а не підкоряти уми, виховувати людей, які б ставили запитання, а не вузьких і бездумних конформістів, прищеплювати мораль, яка б підкріплювала свободу, а не мораль, яка б затуманювала розум і не давала виходу в життя новим чи альтернативним ідеям”. Як виявило соціологічне опитування, третину громадян України турбує низька якість освіти, дві третини – фінансові та матеріальні ускладнення, що стоять на шляху до якісної освіти; більше половини опитаних вважають здобуття якісної освіти запорукою успішної кар’єри дітей [3].

Ринкова економіка чітко визначає орієнтири професійної освіти, тож очевидно, що основна мета всіх суб’єктів освітнього процесу полягає у необхідності врахування сучасних соціально-економічних реалій ринку праці і трансформування їх у конкретні освітні програми професійної підготовки фахівців. Таким чином, ринок освітніх послуг відстає від потреб ринку праці в кваліфікованих робітниках, що свідчить про відсутність механізму взаємодії між ними [4].

У ході дослідження автором був проведений аналіз матеріалів, який дозволив сформулювати ряд основних концептуальних висновків:

1. Виховання як цілеспрямований процес соціалізації особистості є невід’ємною складовою єдиного освітнього процесу.
2. Суть сучасного розуміння виховання ґрунтується на особистісній і культурологічній основі: усіляке сприяння повноцінному розвитку особистості в

неповторності її вигляду за допомогою залучення до культури соціального буття у всіх проявах: моральної, громадянської, професійної, сімейної і т. ін.

3. Виховання – інтерактивний процес, у якому досягнення позитивних результатів забезпечується зусиллями двох сторін – як педагогів, так і тих, кого виховують.
4. Виховний процес має забезпечуватись професійно підготовленими кадрами.
5. Виховний процес повинен будуватися на основі врахування тенденцій і особливостей особистісних проявів студентської молоді, а також особливостей особистісно-значущого для них мікросередовища [3].

Дослідження дало змогу встановити нові тенденції у структурі потреб студентства, які виражаються через такі важливі життєві пріоритети, як:

- самореалізація;
- хороші матеріальні умови життя;
- змістовне спілкування;
- пізнання, соціальне визнання.

Суспільство може розвиватися, якщо дбатиме не лише про економічне, а й про духовне здоров'я нації. Державі складно врегулювати законами та нормативними актами духовно-моральні цінності, суспільну поведінку. Тому саме вища школа повинна стати осередком відродження духовності та моральності нашої держави [5].

Демократизація соціальної дійсності, що спричинила реструктуризацію сфери діяльності і спілкування студентської молоді, виявилась у змінах групових цінностей та норм, принципів організації життєдіяльності соціальних спільнот, значимості для студентів формального і неформального мікросередовища при зростаючому впливі останнього.

Також існує проблема розробки комплексних інтегрованих комп'ютерних програм соціологічної і психологічної діагностики, що дозволять кваліфіковано здійснювати моніторинг особистісного стану студентів та факторів впливу на них середовища. Шкодить справі й відсутність цілеспрямованої роботи зі створення банку соціальних технологій та їх наступній систематизації і забезпечення навчальних закладів.

Істотно поліпшити відповідний стан виховання студентів можна шляхом створення в структурі системи освіти самостійного підрозділу виховних проблем ВНЗ з наступними функціям.

I. Науково-методична функція, яка спрямована на:

1.1. Комплексне нормативно-технологічне забезпечення виховного процесу шляхом цілеспрямованої діяльності зі створення нормативної бази, а також банку технологій виховної роботи, їхньої систематизації і впровадження у ВНЗ.

1.2. Наукову розробку програм соціологічної і психологічної діагностики, що дозволяють кваліфіковано здійснювати моніторинг особистісного стану студентської молоді і соціокультурного середовища.

1.3. Розробку критеріїв ефективності виховної роботи ВНЗ як різновиду освітніх стандартів, спрямованих на реальну оцінку стану виховної роботи в конкретному ВНЗ і проведення порівняльного аналізу її ефективності у межах держави.

II. Навчальна функція, що дозволяє разом з кафедрами розробляти навчальну документацію із врахуванням виховних аспектів у психолого-педагогічній перепідготовці і підвищенні кваліфікації педагогічних працівників вищої школи, а також безпосередньо брати участь у їхній організації і проведенні.

III. Інформаційна функція, що включає пропаганду концептуальних ідей, актуальних напрямів і технологій виховної роботи зі студентами шляхом проведення конференції, семінарів, "круглих столів", а також рецензування і підготовку до друку публікацій з проблем виховання у вищій школі.

Сьогодні на часі формування інноваційної моделі розвитку трудового потенціалу, особливості якої полягають у зосередженні на якісних, а не на кількісних показниках робочої сили, забезпеченні відповідальності між попитом на працю та її пропозицією, підвищенням гнучкості ринку праці, його відкритості до впровадження нових технологій тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В.П. Вища освіта в контексті глобалізації // Актуал. філос. та культур. пробл. сучасності / КНЛУ. –К., 2002. – Вип.9. – С. 5-13.
2. Ишков А.Д., Милорадова Н.Г. Качество образования: роль гуманитарных дисциплин // Система обеспечения качества в дистанционном образовании: Науч.тр. / Науч. ред. С.А.Щенников-Жуковский // МИМ ЛИНК. – 2000. – Вып.1. – С.84-91.
3. Ніколаєнко С.М. Вища освіта і наука – найважливіші сфери відповідальності громадського суспільства та основа інноваційного розвитку: Доп. на засід. підсумк. колегії М-ва освіти і науки України 24 берез. 2005р., м.Київ // Вища шк., 2005. – №1. – С. 13-30.
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. – К.: ДП ІВЦ Держкомстату України, 2006. – 362 с.
5. Ніколаєнко С.М. Освіта і наука. Законодавчі та методичні основи. – К.: Політехніка, 2004. – 277 с.

УДК 37(09)(477)

В.Л. Федяєва

КОНЦЕПЦІЯ РАНЬОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ БОРИСА ПАВЛОВИЧА І ОЛЕНИ ОЛЕКСІЇВНИ НІКІТІНИХ

У статті висвітлюються провідні ідеї концепції раннього розвитку дітей у педагогічній спадщині Нікітіних.

In article it is shined leading ideas of the concept of early development of children in pedagogical heritage Nikitinuh.

Відродження сімейної культури в Україні неможливе без сучасного усвідомлення багатої спадщини попередніх епох, які досить чітко представлені в працях вітчизняних істориків, літераторів, педагогів.

У контексті дослідження питання розвитку теорії і практики виховання дітей у сім'ї за радянських часів в Україні викликає беззаперечний інтерес спадщина Бориса Павловича і Олени Олексіївни Нікітіних, педагогічні погляди, практика власних дітей дають можливість виокремити особливості виховання дітей у багатодітній родині 50 – 70-х років ХХ століття. В цей період особливості виховання дітей у сім'ї, його зміст, форми та методи визначалися рядом факторів, серед яких:

- докорінні соціально-економічні, політичні, культурні та духовно-моральні перетворення суспільного життя, які сталися під впливом революції 1917 року;
- становлення нової соціалістичної сім'ї, заснованої на громадянському шлюбі, рівноправ'ї чоловіка та жінки у всіх сферах життєдіяльності, взаємної любові та спільності їх духовних і моральних інтересів, потреб, праці на благо сім'ї та суспільства;
- включення дитини до активної різноманітної діяльності та відносини, які формують всебічно розвинену особистість;
- орієнтація на розвиток педагогічної культури батьків та всього населення;
- цілісність характеру процесу сімейного виховання відповідно до вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Серед основних завдань змісту сімейного виховання було формування у підростаючого покоління “нових” якостей особистості: любові до соціалістичної Батьківщини, свідомого ставлення до праці на благо соціалістичної Батьківщини, колективізму [1].

Враховуючи ці положення радянської педагогіки, Нікітіни намагалися через власну практику, активну публіцистичну діяльність довести, що теорія і практика виховання взагалі